

ЕТИКА – ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ АДВОКАТА

Відповідно до Конституції України основним завданням держави є забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави (ст. 3 Конституції України). Україна ратифікувала відповідно у 1973 і 1997 роках Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року і Європейську конвенцію про захист прав людини і основних свобод 1950 року і взяла на себе зобов’язання забезпечити кожному людину, права якої порушено, ефективними засобами правового захисту (ст. 3 Пакту і ст. 13 Конвенції).

У юридичному механізмі захисту прав людини особливе місце посідає адвокатура, головною соціальною місією якої є захист прав людини. Рівень розвитку адвокатури є одним із індикаторів демократичності суспільства, одна з ознак стану захищеності прав людини. Також адвокат має відповідати високим етичним вимогам для найкращого забезпечення прав та законних інтересів громадян.

Етичні аспекти діяльності правозахисних інститутів в Україні висвітлювалися у працях Н.М. Бакаянкової, Т. В. Варфоломєєвої, Ю. М. Грошевого, О. Л. Жуковської, Я. П. Зейкана, В. В. Леоненка, С. М. Логінової, І. Є. Марочкіна, В. В. Медведчука, М. М. Михеєнка, О. О. Ніколаєва, В. Д. Нора, О. Д. Святоцького, С. С. Сливки, П. В. Хотенця, Н. І. Чворткіна, О. Г. Яновської та інших вчених.

Ще за часів Римської імперії існували правила, яких повинні були дотримуватись особа, що здійснювали захист прав та свобод людини. Перші правила адвокатської професії були сформульовані французьким вченим М. Молло в XIX столітті (Варфоломєєва Т.В. Впровадження міжнародних правил адвокатської етики в Україні / Т.В. Варфоломєєва // Вісник Академії адвокатури України. – 2009. – № 1(14). – С. 7).

Юридична етика – це вчення про моральні основи юридичної діяльності, моральні якості представників юридичної професії та моральні відносини, що складаються у процесі її здійснення. Складовою професійної етики юриста є адвокатська етика (Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста // Х.: Право. – 2004. – С. 16).

Специфіка професійних стандартів адвокатської діяльності визначається особливостями функцій адвокатури.

Таким чином, під правилами адвокатської етики слід розуміти конкретизуючі гуманне призначення адвокатури як правозахисної інституції правила поведінки адвоката, що закріплені різними соціальними нормами й вироблені самими представниками адвокатської професії, дотримання яких забезпечується внутрішнім переконанням адвокатів, колективною волею органів адвокатського співтовариства, а за необхідністю – заходами державно-правового примушування.

Систему етичних вимог, які ставляться до адвоката, можуть бути поділені на: а) сприйняті нормами міжнародного права; б) такі, що закріплені в національному законодавстві; в) такі, що визначені в документах, які не мають нормативно-правового характеру; г) не закріплені в офіційних документах (Таварткіладзе Н.М. Етичні основи діяльності адвоката-захисника: автореферат на здобуття наук. Ступеня канд. юр. наук: Спеціальність 12. 00. 10 - судоустрій; прокуратура та адвокатура / Н.М. Таварткіладзе. – Одеса. – 2003 – С. 6).

До першої групи належать такі норми міжнародного права, як ст. 11 Загальної декларації прав людини, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, які проголошуючи принципи презумпції невинуватості особи, обвинуваченої у вчиненні злочину, гарантують їй використання всіх можливостей для захисту.

Другу групу складають норми адвокатської етики, закріплені в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Кримінальному процесуальному кодексі України.

До третьої групи належать такі нормативні документи та зводи корпоративних норм, як Основні принципи, що стосуються ролі юристів прийняті у 1990 р. Восьмим Конгресом ООН по

запобігання злочинності та поводження із правопорушниками (п. п. 12, 14, 15), Основні положення про роль адвокатів, прийняті Восьмим Конгресом ООН по запобіганню злочинам (1990 р.), Загальний Кодекс для адвокатів країн Європейського співтовариства, прийнятий делегацією країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. (п. п. 1.1, 1.2, розділ II).

До найважливіших положень, які стосуються діяльності адвоката, автори Кодексу відносять: незалежність; довіру та особливу порядність; конфіденційність; додержання правил інших об'єднань адвокатів; обмеження особистої реклами; домінантність інтересів клієнта; вимога про несумісність певних видів діяльності із статусом адвоката.

Правила адвокатської етики, схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України, у розділі II закріплюють як основні принципи адвокатської етики: незалежність; додержання законності; домінантність інтересів клієнта; неприпустимість представництва клієнтів із суперечливими інтересами; конфіденційність; компетентність та сумлінність; чесність та порядність; повагу до адвокатської професії; культуру поведінки; обмеження рекламування діяльності адвокатів.

Більшість даних етичних норм – є нормами-принципами, які виступають орієнтирами у здійсненні ними свої функцій.

На думку Л.О. Кожури, правила адвокатської етики наповнені подекуди оціночними категоріями, що дозволяє досить вільно їх інтерпретувати, та відповідно, порушувати у тих ситуаціях, де їм це зручно. Порушення правил адвокатської етики адвокатом – є підставою притягнення до дисциплінарної відповідальності, але тут також присутній фактор закритості практики КДКА, а саме порушення принципів відкритості та гласності, проголошених у п.1.3 Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, що є неприпустимим (Електронний ресурс – http://zib.com.ua/ua/124132-ekspert_z_pitan_advokatskoi_etiki_l_kozhura_pravila_advokats.html).

Отже, при вирішенні питання про дотримання адвокатами етичних норм, потрібно враховувати не тільки недоліки національного законодавства, а й правову культуру та свідомість пересічних громадян, та професійну компетентність, морально-етичний рівень адвоката. У своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, дотримуючись чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, що позитивно впливає на довіру до нього з боку суспільства та влади.

Перехрестюк Я.Ю.

*студентка 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

«МОРАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ» В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні вже нікого не здивує порушенням прав та законних інтересів людини і громадянина працівниками правоохоронної та правозахисної сфери: суддями, прокурорами, слідчими, адвокатами. Можна стверджувати, що сучасні українські реалії свідчать не на їх користь. Через свої некомпетентні, а інколи і злочинні дії, вони поступово забирають впевненість громадян у праві на захист від свавілля, втрачають їх довіру.

Загальновідомо, що адвокат, відповідно до Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятого у жовтні 1988 року, посідає окреме особливе місце серед інших юридичних професій, адже він виконує унікальну та універсальну функцію у суспільстві – захищає права та свободи громадян.

Адвокати, захищаючи права своїх клієнтів, повинні діяти із суворим дотриманням їхніх інтересів, незалежно та сумлінно, відповідно до закону та фахової етики, ще й зберігати при цьому честь і гідність, притаманні їх професії. Стиль спілкування з клієнтами, дотримання правил поведінки в суді та інших державних органах, використання суто процесуальних заходів для захисту інтересів клієнта, спосіб взаємодії з учасниками процесу – адвокатами, свідками та